

Državni izpitni center

M 1 7 2 1 0 3 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

==== Izpitna pola 1 ====

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 24. avgust 2017

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. Razpravljalni esej

Očetovstvo v kolesju sistema

A) Vsebina (do 30 točk)

V eseju je kandidat skušal:

Točke	Primer
do 3 + do 3 do 2 + do 2	<p>♦ A predstaviti Hoseina in Johna ter iz vsakega romana povzeti po en dogodek, v katerem je na preizkušnji Hasanovo in direktorjevo očetovstvo;</p> <p>za predstavitev Hoseina in Johna ter za povzetek po enega dogodka iz vsakega romana, v katerem je na preizkušnji Hasanovo in direktorjevo očetovstvo, npr.: Hosein je sin Hasana in ene izmed njegovih žena. Oče ga je zapustil že v zgodnjih otroških letih. Z materjo sta živela pri njenih starših, tam ga je stari oče vzgajal predvsem s palico in strogim postom. Hosein se je razvil v nesramnega, skrajno grobega in nasilnega mladeniča, ki se ga je upravičeno bala vsa soseščina, saj je ubil celo svojega starega očeta. Po Hasanovi vrnitvi iz Egipta je prišel živeti k očetu. Fant, ki je po videzu precej podoben očetu, se je na Alamutu nadejal pustolovskega življenja, a je Hasan od njega zahteval pokorščino in marljivo učenje, zato se mu je sin uprl in očeta zasovražil. Hasan se ni potrudil pri sinovi vzgoji, ampak ga je na prevzgojo poslal k svojemu prijatelju Huseinu Alkeiniju. Tudi ta fanta vzgaja z nasiljem. Ob prvi priložnosti ga Hosein ubije, zato mladeniča pripeljejo na Alamut, kjer mu sodijo. Hosein je prepričan, da mu je zaradi očetovega položaja dovoljeno več kot drugim in da oče ne bo dovolil, da bi ga kaznovali. Pripeljejo ga pred visoko sodišče daijev. Hasan sodnikom naroči, da naj sodijo strogo po zakonih. Hosein prizna svoje dejanje, a zanika krivdo, sodnike pa opozori, da je on sin vrhovnega poglavarja izmailcev. Kljub temu mu sodniki izrečejo najstrožjo kazen, ki jo mora pred izvršitvijo podpisati še vrhovni poglavar Hasan. Eden izmed velikih daijev predlaga, naj Hosein očeta prosi za pomilostitev. Hosein je trmast in očeta noče prositi, toda daiji kljub temu sami zaprosijo Hasana za fantovo oprostitev. Hasan prošnjo zavrne in hladnokrvno podpiše sinovo smrtno obsodbo. John se je rodil v indijanskem rezervatu v Malpaisu v Novi Mehiki. Otroštvo je preživel v indijanskem okolju sam z materjo Lindo, ki pa je imela zaradi svojega porekla, bila je namreč beta minus, in »prilagajanja« v novosvetovski civilizaciji zelo zmedeno predstavo o svoji materinski vlogi. Očeta ni poznal, saj se je ta po Lindini nesreči vrnil v civilizacijo. John je bil kot sin novosvetovskih staršev lep, svetlolas, belopoltn fant, ki je med rdečeokožnimi indijanskimi otroki precej izstopal. Domačini so ga zaradi materinega promiskuitetnega vedenja zmerjali in v njihovi družbi ni bil zaželen. Pogosto je bil osamljen in zelo žalosten. Svoja čustva je začel prepoznavati in se jih zavedati šele ob branju Shakespearjevih dram, ob katerih si je tudi izoblikoval svoje vrednote, med katerimi ima pomembno mesto tudi tradicionalno družinsko življenje, kakršnega je spoznaval v indijanskem okolju. Mati Linda takšnega življenja ni poznala, s svojim pripovedovanjem o čudovitem življenju v novosvetovski civilizaciji pa je sina tako navdušila, da sta ob prvi priložnosti odšla v London. Kmalu po prihodu v »krasni novi svet« se John sreča z očetom, po katerem je tako dolgo hrepenel. Ko je direktor Zavoda za razplajanje in prilagajanje poklical Bernarda na javni zagovor, ker je menil, da je ta s svojim vedenjem v prostem času zlorabil zaupanje sistema in tako ogrozil njegovo ustaljenost, dobi obtoženec priložnost, da direktorja osramoti. V dvorano pokliče Johna in Lindo. Ta direktorja takoj prepozna in mu pove, da je v divjini rodila njegovega otroka. Sinovo prvo srečanje z očetom je pretresljivo, saj pred očetom poklekne in ga nagovori, on pa si zamaši ušesa in zbeži tako iz dvorane kot tudi iz sinovega življenja;</p>

2. Razlagalni/interpretativni esej

Vladimir Bartol: **Alamut** (odlomek)

Vladimir Bartol: Alamut. Ljubljana: Sanje, 2002. 300–304.

A) Vsebina (do 30 točk)

V eseju je kandidat skušal:

Točke	Primer
do 4	<p>♦ A razložiti, zakaj se je Hasan ibn Saba odločil, da Ibn Tahirja v »rajskih« vrtovih sprejme prav Mirjam;</p> <p>za razlago, zakaj se je Hasan ibn Saba odločil, da Ibn Tahirja v »rajskih« vrtovih sprejme prav Mirjam, npr.: Hasan ibn Saba se je zavedal, da je Ibn Tahir izjemno bister mladenič, ki ga ne bo lahko prepričati, da se je znašel v pravem raju. Prav zaradi njegovih izjemnih lastnosti ga je Hasan poslal v svoje vrtove. Prepričan je bil namreč, da če bi mu uspelo preslepiti najbistroumnejšega med fedajji, bi to pomenilo, da bo njegov načrt uspel. Lažna izkušnja raja je torej Hasanovo sredstvo za vzgojo fedajjev, da bodo uresničili njegov politični načrt. Za inteligentnega, nadarjenega in ustvarjalnega mladeniča je zato določil hurijo, ki mu je bila zaradi svojih lastnosti edina enakovredna. Mirjam je bila Hasanova zaupnica in ljubimka, bila je izjemno bistra in posvečena v mnoge poglavarjeve skrivnosti, za alamutskim obzidjem je pripravljala deklice na vlogo hurij, bila je lepa, izobražena in izkušena v razmerjih z moškimi, zato je Hasan prav njej zaupal najtežjo nalogo, sprejeti Ibn Tahirja in ga prepričati, da se je znašel v raju;</p>
do 8 + do 8	<p>♦ B pojasniti, zakaj in kako se v odlomku stopnjuje napetost, in primerjati Ibn Tahirjevo in Mirjamino doživljanje dogajanja;</p> <p>za pojasnilo, zakaj in kako se v odlomku stopnjuje napetost, in za primerjavo Ibn Tahirjevega in Mirjaminega doživljanja dogajanja, npr.: Ko se Ibn Tahir prebudi med deklicami, ne verjame, da se je znašel v raju. Prav njegova nejevera ustvarja v odlomku dramatično napetost. Ibn Tahirju razum preprečuje, da bi se nekritično prepustil rajski izkušnji, saj želi na vsak način doumeti, kje je in kako je tja prišel. Dotakne se stene in pomoči prst v vodo, da bi se prepričal o resničnosti svojega doživljanja. Mirjam se sicer trudi, da bi ga prepričala, da je res v raju, vendar ostaja Ibn Tahir v svojem dvomu skoraj do konca neomajen, zato je vzdušje v alamutskem vrtu vseskozi napeto. Prva Ibn Tahirjeva misel je, da je postal žrtev prevare. Čeprav ga Mirjam odpelje iz paviljona na vrt, kjer ugleda v noči razsvetljeno pokrajino, kakršne še ni videl, še vedno ne verjame, da se je znašel v raju. Meni, da so ga v spanju, ki so ga povzročile Seidunove kroglice, prenesli zelo daleč. Ko mu Mirjam očita brezbožnost, Ibn Tahir pomisli na sanje. Pri tem se opre na lastno izkušnjo, saj je že sanjal tako živo, da je bil prepričan o resničnosti sanj. Meni, da je tokratne žive sanje povzročila zaužita kroglica. Njegov dvom skuša Mirjam umiriti s telesno bližino, vendar postane Ibn Tahir zaradi vonja njenega telesa še bolj razdražljiv in napet. Napetost se stopnjuje vse do njegovega nasilnega izbruha, ki je posledica njegove misli, da je žrtev nesramnega norčevanja. Besno je pograbil Mirjam za ramena, vendar mu je hujše nasilje preprečil gepard, ki je skočil nanj in zaščitil gospodarico. Ibn Tahir se je zavedal, da bi se v tem trenutku zagotovo prebudil, če bi bile vse le sanje. Po tem pretresu in spoznanju, da skrivnosti ne more priti do dna, sledi njegovo sprijaznjenje s položajem, v katerem se je znašel. Napetost se umiri, Ibn Tahir namreč začne samega sebe prepričevati, da ni tako pomembno, ali je vse, kar ga obdaja, resnični raj ali ne, ker so pomembni le njegova čustva in misli, ki so zanj resnični. S tem se Ibn Tahir prepusti spoznavanju »rajskih« vrtov. Prva stvar, ki jo opazi, je alamutska stena, ki mu jo Mirjam predstavi kot Al Araf, zid spoznanja, kar je glede na Ibn Tahirjev začetni dvom in končno sprijaznjenje nekoliko ironično. Ker je Mirjam že vnaprej vedela, kdo prihaja k njej v vrtove in kakšna je njena naloga, za Ibn Tahirja pa je bila okolica, v kateri se je prebudil, popolnoma nova, je tudi njuno doživljanje dogajanja povsem različno. Ibn Tahir je sprva zbežan in prestrašen. Na vsak način si skuša razložiti, kaj se mu je zgodilo, in ker tega ne zmore, čuti nemoč. Mirjam neprestano zastavlja vprašanja, njeni</p>

(do 3) (do 4)	odgovori pa ga ne zadovoljijo, zato se njegova nemoč stopnjuje v jezo. Mirjam si za razliko od njega ne sme dovoliti, da bi jo preplavila čustva. Če je Ibn Tahir vseskozi nemiren in begav, je Mirjam mirna in osredinjena na svojo nalogo. Na Ibn Tahirjeva vprašanja odgovarja razumno in ga skuša z izzivalnimi vprašanji, ki preizkušajo njegovo vero, prepričati o lažni resnici. Tako vprašanje je na primer: »Torej se je Prerok zlagal?« Oba pokažeta med pogovorom izjemno bistrost in sposobnost logičnega argumentiranja, s čimer skušata obvladovati položaj. To Mirjam seveda uspeva bolj kot Ibn Tahirju, saj je zaradi svojega vedenja v premoči. Za oba je dogajanje v vrtu »igra«: Mirjam jo poimenuje »napeta igra«, saj se mora zaradi Ibn Tahirjevega dvoma zelo potruditi, da obdrži vse niti v svojih rokah; Ibn Tahir pa jo poimenuje »peklenska igra«, saj čuti, da ne pozna njenih pravil in da je zato žrtev; <i>samo obnova odlomka;</i> <i>samo za navedbo njenih čustvenih stanj;</i>
do 4 + do 6	♦ C predstaviti odnos, ki se je med Ibn Tahirjem in Mirjam razvil v alamutskih vrtovih, in se opredeliti do Mirjamine vloge v »peklenski igri«; <i>za predstavitev odnosa, ki se je med Ibn Tahirjem in Mirjam razvil v alamutskih vrtovih, in za opredelitev do Mirjamine vloge v »peklenski igri«, npr.: Ko se Ibn Tahir končno otrese dvomov in se prepusti rajskim sladkostim, se zave Mirjamine lepote. Do svoje rajske deklice začuti neizmerno in globoko ljubezen. Mirjamine ugriz, ki se mu pozna na koži še, ko se vrne na Alamut, za spomin odlije v vosek. Po njej hrepeni, piše ji ljubezenske pesmi in si želi le vrnitve v raj k svoji ljubezni. Tudi Mirjam Ibn Tahir prevzame. Uživa v občutku, da je ljubljena, hkrati pa tudi ona začuti do njega veliko naklonjenost. Njen odnos do mladeniča je zapletenejši, saj se zaveda, da je njena naloga pripraviti fanta za Hasanovo žrtev. Njegova mladost in nedolžnost ter ljubezen ji povzročajo bolečino, saj pozna kruto resnico, da sta oba le orodje v rokah velikega Seidune. O Mirjamini vlogi v »peklenski igri« menim ...</i>
Skupaj	30

B) Jezik (do 20 točk)

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
najmanj 700	do 8	do 6	do 6

Navedena merila za ocenjevanje veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu.

Če pri *Vsebini* ali *Jeziku* kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

Opozorilo!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:
 - a) *Vsebina*: točke so dodane po točkovniku.
 - b) *Jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo se ustrezno zniža, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	do 6	do 5	do 5
449–300	do 4	do 4	do 4
299–150	do 2	do 2	1
pod 150	1	1	0

Če pri *Vsebini* ali *Jeziku* kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.